

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าสนใจและจะเป็นกรณีศึกษาได้เป็นอย่างดี และเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ข้อตกลงเบื้องต้น
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บและรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อตกลงเบื้องต้น

3.1.1 การศึกษาจากเอกสาร

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา รวมไปถึงบทความทางวิชาการ และข่าวสารจากทั้งทางหนังสือพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งวิธีการหรือปัจจัยในการเลือกเอกสารต่างๆ นั้น ผู้วิจัยจะพิจารณาจากเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้โดยตรง แม้ว่าเอกสารบางเรื่องนั้น ผู้วิจัยอาจจะไม่เห็นด้วยทั้งหมด แต่ก็นำมาใช้ในงานวิจัยด้วยมิให้เกิดความลำเอียงในการทำงานวิจัย เอกสารดังกล่าวจะมีในส่วนที่เป็นเอกสารงานวิจัย ที่แสดงให้เห็นความสำคัญและบทบาทของพระสงฆ์ในส่วนของพัฒนามาโดยลำดับซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษาของงานวิจัยนี้อีกด้วย

3.1.2 การศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากพระสงฆ์และตัวแทนภาคประชาชนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาที่สอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ อันได้แก่

- 1.เจ้าอาวาส เพราะถือว่ามียบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ อันเป็นผู้ที่มีความสามารถจะผลักดันนโยบายต่างๆ ของคณะสงฆ์และหน่วยงานอื่นๆ โดยได้เลือกพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาส ของคณะสงฆ์ ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเกิด

2. รองเจ้าอาวาส ที่มีบทบาทสนับสนุนงานด้านการพัฒนา และถือเป็นฟันเฟืองสำคัญที่ทำงานด้านการพัฒนาชุมชนดินหน้าอย่างสำคัญ เพราะปัจจัยที่เป็นพระหนุ่มและมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยต่อการพัฒนา พร้อมจะเป็นหลักในการดำเนินพัฒนาชุมชนในอนาคต

3. พระธรรมทูตสายต่างประเทศ เพื่อฟังแนวคิดประสบการณ์ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของงานด้านการพัฒนาชุมชนต่างประเทศ โดยเฉพาะการเผยแผ่ศาสนาธรรมในต่างแดน อันเป็นส่วนหนึ่งของบทบาทพระสงฆ์ที่ดำเนินการในปัจจุบัน

4. ครูสอนพระปริยัติธรรม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่า ครูสอนพระปริยัติธรรมนับว่าเป็นคลังสมองของการพัฒนาชุมชน เพราะท่านเหล่านั้นมีข้อคิดความเห็นที่ตกผลึกจากหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ทำการสอนนักเรียนนักศึกษาในปัจจุบันที่สามารถสะท้อนการพัฒนาที่ตรงกับความจำเป็นจริงมากที่สุด และใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด

5. ตัวแทนภาคประชาชนที่มีส่วนในการพัฒนาชุมชน เพื่อรับฟังแนวความคิด ปัญหาและอุปสรรคที่ประสบมา แนวทางการในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์แก่งานวิจัยชิ้นนี้เป็นอย่างมาก

โดยภาพรวมต้องงานวิจัยครั้งนี้ เป็นงานที่เก็บรวบรวมจากเอกสาร บทความ ทางวิชาการซึ่งเป็นข้อมูลจากทฤษฎี ความเห็นของนักวิชาการทั้งหลายที่เป็นทฤษฎีและบรรพชีวิน ที่มีมุมมองต่องานด้านการพัฒนาชนบท พร้อมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน เพื่อทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ซึ่งการสัมภาษณ์พระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องจะมีข้อเท็จจริงบางส่วนที่พาดพิงถึงการกระทำของบุคคลหรือหน่วยงานซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนที่ผ่านมา ซึ่งไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยมีเจตนาประสงค์เพื่อให้การแสวงหาข้อมูลในการศึกษาวิจัยเป็นไปอย่างครบถ้วน อันจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางวิชาการและเพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงและเสริมจุดด้อยประสานจุดเด่นทำให้บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพสืบไป

3.2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตำบลเชิงดอย อำเภอคอดอยสะเก็ด เป็นกรณีศึกษา โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งอาศัยข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยการสัมภาษณ์พระสงฆ์และตัวแทนภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน รวมจำนวน 30 รูป/คน ประกอบด้วย

1. พระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าอาวาส 10 รูป พระสังฆาธิการที่เป็นรองเจ้าอาวาส 5 รูป พระสงฆ์ที่เป็นพระธรรมทูตสายต่างประเทศ 2 รูป พระสงฆ์ที่เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม 3 รูป
2. ตัวแทนภาคประชาชน 10 คน เป็นผู้นำในอำเภอคอยสะแกและประชาชนในตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นเองจากกรอบแนวคิด คือ การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยออกแบบแบบสัมภาษณ์เพื่อทราบแนวทางกระบวนการ วิธีการ ปัญหาอุปสรรค ของบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้รับการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่

3.4 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล และคำตอบที่เป็นจริง ครอบคลุมอย่างสมบูรณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา โดยใช้เทคนิคการศึกษาทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงจากปรากฏการณ์ที่แท้จริงในชุมชนรวมทั้งวิธีการเก็บข้อมูลมีดังนี้

1. วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับใช้สัมภาษณ์พระสงฆ์ที่มีบทบาทโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพัฒนาชุมชน

2. วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และสังเกตการณ์เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ที่ใช้คำถามปลายเปิดในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ไม่เคร่งครัดในเรื่องขั้นตอนและลำดับของคำถาม ในบรรยากาศที่เป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่เป็นทางการ ซึ่งก็ได้ทำให้ข้อมูลบางตอนขาดหายไป แต่บางครั้งกลับเป็นผลดีในแง่ที่เกิดการแตกประเด็นที่น่าสนใจที่ยังอยู่ในขอบเขตของเนื้อหาที่สนใจศึกษา เพราะลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการเจาะหาความคิดเห็น และความรู้สึกที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชน

3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) คือการสังเกตที่ผู้วิจัยมีกิจกรรมร่วมกันกับพระสงฆ์และชุมชนที่ถูกศึกษา จนกลุ่มคนนั้นยอมรับว่าผู้วิจัยมีสถานภาพบทบาทเช่นเดียวกับตน โดยการเข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานานกว่า 20 ปี จนคนในชุมชน

รู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มีผู้วิจัยมาอาศัยอยู่ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

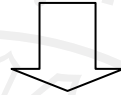
การศึกษาครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการดังนี้

1. ศึกษาคว้าจากเอกสารในส่วนที่เกี่ยวข้องตลอดจนเอกสารรายงานการศึกษาวิจัย ซึ่งมีผู้ศึกษาไว้
2. ศึกษาโดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งต้องการถามในประเด็นบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ถูกสัมภาษณ์ จำนวนทั้งสิ้น 30 รูป /คน
3. การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการอธิบายและพรรณนาความ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้สรุปเนื้อหาแล้วนำมาเป็นกรอบในการศึกษาถึงบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แนวคิดการพัฒนาชุมชน แนวคิดบทบาทพระสงฆ์ไทยต่อการเมืองและการปกครอง แนวคิดภาวะผู้นำ และแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกรอบการศึกษาถึงบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นทั้งหมด ผู้ศึกษาได้นำเสนอออกมาเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

พระสงฆ์ในตำบลเชิงดอย

บทบาทการพัฒนา

- ด้านการสงเคราะห์และอนุเคราะห์
- ด้านการประสานงาน บ้าน วัด โรงเรียน
- ด้านศูนย์รวมความคิดของประชาชน
- ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
- ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ด้านภาวะผู้นำ

**บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ตำบลเชิงดอย
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**

3.7 ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้เวลาประมาณ 12 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2553 ถึงเดือนกันยายน 2554

แผนการดำเนินงาน	ต.ค.53	พ.ย.53	ธ.ค.53	ม.ค.54	ก.พ.54	มี.ค.54	เม.ย.54	พ.ค.54	มิ.ย.54	ก.ค.54	ส.ค.54	ก.ย.54
1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง		→										
2. เขียนโครงร่างงานวิจัย				→								
3. สร้างเครื่องมือ					→							
4. ดำเนินการเก็บข้อมูล							→					
5. วิเคราะห์ข้อมูล									→			
6. สรุปอภิปรายผล											→	